

บทคัดย่อ

ปัญหาที่เกิดกับเด็กและเยาวชนในสังคมไทย มีความลับซับซ้อน มีหลายรูปแบบ เริ่มจาก วัฒนธรรมเดิมที่ไม่มีความท่าทีเยี่ยมกัน จนสู่ยุคปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีมีการพัฒนาจันท์ขึ้นของเด็กและเยาวชน ภาวะเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงให้ครอบครัวขาดความอบอุ่นเป็นสาเหตุและเป็นจัยของสถานการณ์ปัญหาทำให้เด็กและเยาวชนเดินโตรอบตัวเอง ไม่มีการเตรียมพร้อมที่จะเป็นครอบครัว มีการหย่าร้างสูง เด็กๆ ไม่ได้รับความอบอุ่นและการเอาใจใส่จากครอบครัวและสังคม จึงเดินโตรเป็นผู้ใหญ่ที่ด้อยคุณภาพ แม้มีความพ่ายแพ้ที่จะแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนมาตลอดแต่เป็นลักษณะต่างคนต่างทำ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นเรื่องๆ ปัญหาต่างๆ ของเด็กจึงไม่ได้เบาบางลงแต่กลับทวีความรุนแรงขึ้น ทั้งภาวะที่เด็กจะเป็นผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ชุมชน ครอบครัว ยังทำหน้าที่ไม่เต็มศักยภาพและไม่มีการประสานเชื่อมโยงกัน บางครั้งองค์กรที่ทำงานเพื่อเด็ก/บุคคลที่เคยให้การช่วยเหลือก็อ่อนพลังไป อาจเนื่องจากขาดการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีประสิทธิภาพกว่าเดิมและทันต่อเหตุการณ์/การเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ จึงจำเป็นต้องมีการประเมินสถานการณ์และกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน โดยมีการพัฒนาประชาคมด้านเด็กจังหวัดลำพูน ไปพร้อมๆ กัน

คณะกรรมการวิจัยเพื่อพัฒนาประชาคมด้านเด็กและการประเมินสถานการณ์และกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดลำพูน โดยการสนับสนุนจากสำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัย (สกว.) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2546 ถึง 31 กรกฎาคม 2547 (ขยายเวลาถึงมกราคม 2548) มีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจ การสัมภาษณ์ การประชุม การอบรม การจัดกิจกรรม กรณีศึกษา เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน/องค์กร/ประชาชน/ครอบครัวและ แกนนำเด็กและเยาวชน มีการพัฒนาเครื่องข่ายและขยายประชาคมเด็กโดยเริ่มจากคณะกรรมการสูงยังสถานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีจังหวัดลำพูน(ศป.พคส.ลพ.) ซึ่งเป็นทีมสาขาวิชาซึ่งจากหน่วยงานภาครัฐ/ภาคเอกชน/ประชาชน มีการทำงานทั้งเชิงรุกและเชิงรับพร้อมทั้งการช่วยเหลือเด็กเป็นรายกรณี(ตั้งแต่ พ.ศ. 2545) จากการศึกษาพบว่า 1. ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กในภาวะยากลำบากจังหวัดลำพูน(ข้อมูลทุติยภูมิ) จากหน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบต่างๆ ได้แก่เด็กด้อยโอกาส 34.4% เด็กในครอบครัววิกฤติ 33.31% เด็กพิการ 12.05% เด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ 7.12% เด็กกับยาเสพติด 4.65% เด็กชนกลุ่มน้อย 3.46% เด็กพุกผื่นไม่หนาแน่น 2.28% เด็กถูกกรรมกรก่อสร้าง 0.98% เด็กไร้สัญชาติ 0.82% เด็กถูกละเมิด 0.27% เด็กเรื่อง 0.37% เด็กทำผิดกฎหมาย 0.12% เด็กในธุรกิจทางเพศ 0.005% เด็กในชุมชนแออัด 0.005% (ไม่มีการรายงานแรงงานแรงงานเด็กในระบบ) 2. ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กในภาวะยากลำบากจังหวัดลำพูน(ข้อมูลปัจจุบัน) โดยความร่วมมือจากคณะกรรมการสูงและเครือข่ายผู้ดูแลเด็กจังหวัดลำพูน พบว่า เด็กยากจน 78.48% เด็กกำพร้า 38.93% พ่อแม่หย่าร้าง 25% เด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ 9.60% เด็กพิการ 5.12% เด็กเสื่อมต่อการถูกละเมิด 4.10% เด็กเข้าแกงค์ 2.17% เด็กเรื่อง 0.93% เด็กตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ 0.54% เด็กถูกกล่าว 0.39% และเด็กออกจากโรงเรียนกลางคัน 0.23% พบว่าข้อมูลทุติยภูมิและ

ปัจจุบันมีดังกล่าวมีความสอดคล้องกัน ปัญหาส่วนใหญ่เป็นเด็กยากจน เด็กในครอบครัววิกฤติ เด็กพิการ เด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ เด็กพุติกรรมไม่เหมาะสม เด็กถูกกลั่นเม็ด(เด็กในธุรกิจทางเพศ และแรงงานเด็กไม่พนกรายงานจากหน่วยงานภาครัฐ) คณะทำงานโครงการวิจัยฯ มีความเห็นว่าทุกปัญหาของเด็กเป็นเรื่องสำคัญแม้มีตัวเลขการรายงานน้อย จึงจัดปัญหาเด็กที่พับเป็น ๖ ประเด็นเพื่อจ่ายต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การช่วยเหลือและตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ ๑. เด็กถูกทารุณกรรม ๒. เด็กในธุรกิจทางเพศ ๓. แรงงานเด็ก ๔. เด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ๕. เด็กพุติกรรมไม่เหมาะสม ๖. เด็กด้อยโอกาสอื่นๆ ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ของปัญหา(เช่น เด็กยากจน เด็กกำพร้า เด็กต่างด้าว เด็กไร้สัญชาติ เด็กถูกทอดพิมพ์ เด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่)เด็กบางรายมีหลายปัญหา เช่นเด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์อาจมีปัญหาความยากจน ถูกกลั่นเม็ด ถูกทอดพิมพ์ หรือมีพุติกรรมไม่เหมาะสมร่วมด้วย มีบุคคล/หน่วยงาน/องค์กร/ชุมชนที่ให้ความช่วยเหลือและจัดการปัญหาเบื้องต้นบางประเด็น/บางพื้นที่ การช่วยเหลือบางพื้นที่ขาดความต่อเนื่องและการขับเคลื่อนที่มีพลัง ดังนั้นมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาเครือข่ายประชาชน ด้านเด็กโดยมีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองเด็กให้เดินทางเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพร่วมกัน โดยมีกระบวนการปรับความสัมพันธ์ มีเวทีร่วมคิด/ร่วมทำ/ร่วมกำหนดแผน/แนวทางยุทธศาสตร์/การเก็บข้อมูล/การวิเคราะห์ สร้างเคราะห์ข้อมูล การรายงานเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักและองค์กรที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ได้และมีการปฏิบัติการร่วมกันโดยเฉพาะการช่วยเหลือเด็กเป็นรายกรณีให้ครบวงจร โดยการประสานงานของศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีจังหวัดลำพูน เครือข่ายประชาชนด้านเด็กหรือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยตรงซึ่งมีประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้นเป็นอย่างมากหลังจากมีการดำเนินงาน โครงการวิจัยเด็กฯร่วมกัน(เดิมเป็นการปฏิบัติตามภาระหน้าที่ไม่มีการติดตามเด็กและครอบครัวว่าจะมีการดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไร)เช่น เจ้าหน้าที่มีความเต็มใจเกิดการช่วยเหลือที่รวดเร็ว(ไม่ติดขั้นตอนตามระบบราชการเดิม) ครอบครัว โรงเรียน ชุมชนให้ความสนใจและร่วมมือ การวัดผลสำเร็จ/ประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลการคุ้มครองเด็ก โดยประเมินจากแนวโน้มของนโยบาย ทุนเดินในการช่วยเหลือของบุคคล/องค์กร/ชุมชน/องค์กรศาสนา ศักยภาพ/ความรู้/ประสบการณ์และความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่นการอบรมสุขภาพจิตเด็ก พิการและเด็กด้อยโอกาส /พรบ.คุ้มครองเด็กพ.ศ.2546 /การค้านมยี้/สิทธิเด็ก เป็นต้น ความกระตือรือร้น สนใจและการแสดงความคิดเห็นของเด็ก ๆ ทั้งในกลุ่มเด็กปกติ กลุ่มเด็กเสี่ยง กลุ่มเด็กมีปัญหาในเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น/การจัดกิจกรรม การทำงานของสหวิชาชีพ/การขยายตัว/การเชื่อมโยง/การบูรณาการ ของประชาชนด้านเด็กจังหวัดลำพูน ความเข้มแข็งจากการสนับสนุนของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ลำพูน เช่น การแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการก่ออาชญากรรมและเด็กถูกทารุณกรรมซึ่งเป็นปัญหารุนแรง อยู่ในแผนปฏิบัติการวาระสำคัญของจังหวัด(Provincial agenda) (เรื่องเด็กปลอดสิ่งเสพติด การสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กเน้นร่องครอบครัว การสร้างจิตสำนึกให้เด็กเป็นคนดีของสังคม ส่งเสริมเด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์)และหลักการของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนซึ่งนั่นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน อบต. อบจ. เทศบาล กลุ่มอาชีพ/สตรี โดยมีหน่วยงานเจ้าภาพประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ มหาดไทย สาธารณสุข พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เกษตร แรงงาน

Abstract

The problems of Thai children have become more and more complicated as they basically began with the unequal culture. Presently, modern technology, temptations, unsafe environment, social and economic situations and lack of warm family has caused improper direction for those not ready to have a family. Also, as the high risk of divorce contributes to the growing problem, children can become unqualified or unfit to take on the role of being a parent. Although there are solutions to solve the continual juvenile problem, they are not worked out cooperatively, but resolved through a temporary form of resolution. Therefore, the youth problems are not decreasing, as it should be, but rather they are increasing. The involved agencies, community and family do not have much effect on how to deal with the problem in order to work cooperatively. Organizations and other supporters those are helping children cannot always work effectively because of the lack of support from the government, and private sections. Consequently, it is necessary to solve the problems of Thai children to become more efficient and catch up with any issue or change in local area by evaluating situations and process of solving the problems together with developing Lamphun Child Civic Society. The team work of the project on Child Civic Society and their Analysis of Situation And Development Intervention of Children in Lamphun Province supporting by The Thailand Research Fund did participation action research since 1st August 2003-31th July 2004 (extended to January 2005) and collected data by surveys, interviews, meetings, seminars, and activities. The research case studies were worked as a stage for sharing information between government agencies, organizations, citizen, family and child leaders. Child Civic Society has developed and expanded by Lamphun Coordination Center for the Protection of the Rights of Children and Women, the gathered team work from government and private sections which has been worked out since 2002 for helping children following through each case study. The information from the involving agencies and organizations showing that the problems of children who are especially in difficult circumstances (secondary data) can be divided into groups as; being underprivileged 34.4%, living in bad crisis family

33.31%, being crippled 12.05%, children affected by HIV 7.12%, involving with drugs 4.65%, being in minor group 3.46%, having behavioral problem 2.28%, labour child 0.98%, no citizenship 0.82%, being infringed in rights 0.27%, homelessness 0.37%, doing illegal 0.12%, being in sexual business 0.005%, living in slum 0.005% . Primary data working by The Monk Provincial Governer indicating these following types ; poor 78.48%, orphan 38.93%, being in divorced family 25%, children affected by HIV 9.60%, crippled 5.12%, having risk of getting infringe upon rights 4.10%, gangster 2.17%, homelessness 0.93%, being born in the refused pregnant 0.54%, being deceived 0.39%, and quitting school in the middle of study 0.23%. It was founded out that both primary and secondary data had shared some similar facts. The main of children problems are poverty , living in bad crisis family, crippled, children affected by HIV, having behavioral problems , and being infringed (there was no report from the government agencies for children who were in sexual business). The research work team agreed that all children problems were important even they were shown in minimum statistics. Therefore, the team finally divided children problems into 6 groups for the easy of providing knowledge, and understanding the work of involving agencies as these following; child abuse, children in sexual business, labour child , children affected by HIV, children with behavioral problems , and underprivileged children (like poor, homelessness, orphan, no citizenship, neglect, separately living with parents). Some children have several problems,for example: children affected by HIV could be poor, infringed, neglected or have behavioral problems. Even though there are some organizations and other supporters deal with those problems and manage some basic part of problems, they still have less power and potential to continuously solve the problems in some areas. It is necessary to improve community networks by using process of relationship adjustment, sharing opinion, learning together , doing plan/strategy, collecting data, data analysis /synthesis and reports. Lamphun Coordination Center for the Protection of the Rights of Children and Women and children community networks have more potential to deal with the problems since working together with the

research project. Officers, schools, community and family have increasingly been interested in helping children . To evaluate how the effectiveness and efficiency of helping children is : to consider for the policy (Children Protection Act 2003, Lamphun Provincial Agenda),agencies/organizations/other supporters, potential, knowledge, experiences, and participation of the involving persons and children .The research team has tempted to help the children by strengthening the family / community networks ,working corporately with several agencies such as Ministry of Education, Ministry of Interior, Ministry of Public Health, Ministry of Labour and Ministry of Social Development and Human Security which emphasizing the participation activities between children, family, and community in order to decrease children problems effectively.